

Briselē, 6.7.2018.
COM(2018) 523 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Otrais ziņojums par to, kā tiek piemērota Padomes 2009. gada 25. jūnija Regula (EK)
Nr. 723/2009 par Kopienas tiesisko regulējumu, ko piemēro Eiropas pētniecības
infrastrukturā konsorciem (*ERIC*)**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Otrais ziņojums par to, kā tiek piemērota Padomes 2009. gada 25. jūnija Regula (EK) Nr. 723/2009 par Kopienas tiesisko regulējumu, ko piemēro Eiropas pētniecības infrastruktūras konsorcijam (*ERIC*)

1. IEVADS

Padomes Regula (EK) Nr. 723/2009 par Kopienas tiesisko regulējumu, ko piemēro Eiropas pētniecības infrastruktūras konsorcijam¹ (turpmāk “*ERIC* regula”), tika pieņemta 2009. gadā ar mērķi veicināt lielu Eiropas pētniecības infrastruktūru izveidi un darbību vairākās dalībvalstīs un asociētajās valstīs, nodrošinot jaunu tiesību instrumentu — Eiropas pētniecības infrastruktūras konsorciju (*ERIC*).

2013. gada decembrī *ERIC* regula tika grozīta², lai labāk atspoguļotu asociēto valstu iemaksas *ERIC*, nodrošinot, ka to statuss *ERIC* pārvaldes struktūrās balsošanas tiesību ziņā ir līdzvērtīgs dalībvalstīm, ņemot vērā *ERIC* iespējamo uzņemšanu asociētajās valstīs.

Pirmo ziņojumu par *ERIC* regulas piemērošanu Komisija pieņēma 2014. gada 14. jūlijā³ un pēc tam saskaņā ar *ERIC* regulas 19. pantu iesniedza Padomei un Eiropas Parlamentam. Tas tika iesniegts arī Reģionu komitejai un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai.

Padome 2014. gada 5. decembra secinājumos *ATZINĪGI VĒRTĒ progresu, par ko savā pirmajā ziņojumā par ERIC regulas īstenošanu ziņojusi Komisija, un AICINA Komisiju iesniegt nākamo ziņojumu par ERIC regulas īstenošanu līdz 2017. gadam;*

AICINA Komisiju un dalībvalstis veikt nepieciešamos pasākumus, lai atvieglotu ERIC instrumenta izmantošanu un stimulētu ieguldījumus ERIC un citos ESFRI ceļvedī iekļautos infrastruktūras objektos, piemēram, veicinot ieguldījumus natūrā.

Komisija ir sagatavojusi otro ziņojumu par to, kā tiek piemērota *ERIC* regula, atbilstoši minētajam Padomes aicinājumam.

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

Ar *ERIC* regulu tika risināta viena no galvenajām problēmām, kas papildus resursu nepietiekamībai un tehnisko un organizatorisko jautājumu sarežģītībai tika konstatēta saistībā ar jaunas Eiropas pētniecības infrastruktūras izveidi, proti, tāda atbilstoša tiesiskā regulējuma trūkums, ko būtu pieņēmušas visas valstis un kas ļautu veidot piemērotu partnerību ar partneriem no dažādām valstīm.

ERIC regula palīdz paātrināt Eiropas pētniecības infrastruktūru izveidi, izvairoties no atkārtotām sarunām par katru projektu un tādējādi ietaupot laiku, analizēt un apspriest šādām starptautiskām pētniecības organizācijām piemērotāko juridisko formu ar attiecīgajām priekšrocībām un trūkumiem, kā arī ietaupīto laiku, izvairoties

¹ OV L 206, 8.8.2009., 1. lpp.

² OV L 326, 6.12.2013., 1. lpp.

³ COM(2014) 460 *final*.

no diskusijām katras valsts parlamentā par vajadzīgā starptautiskā nolīguma apstiprināšanu, ja *ERIC* regulā paredzētā regulējuma nebūtu.

ERIC regula arī atbilst Eiropas politiskajam mērķim par Eiropas pētniecības telpas izveidi, lai varētu risināt aktuālās problēmas (tādas kā pētniecības internacionalizācija, kritiskās masas sasniegšana, izkliedēto objektu izveide un atsaucē modeļu veidošana). Tā veicina ES identitātes veidošanu uz vadošo zinātnisko iestāžu pamata, lai starptautiskā līmenī uzlabotu Eiropas Savienības pozitīvo tēlu, radot vienu tiesību subjektu, kurā starptautiskie partneri var kļūt par dalībniekiem vai ar kuru tie var vienoties par sadarbību un iespējamo partnerību.

ERIC juridisko struktūru izmanto dažādu veidu — vienkopus izvietotu vai izkliedētu — pētniecības infrastruktūru izveidei un darbībai. Izkliedēta pētniecības infrastruktūra var būt pētniecības infrastruktūra, kuras objekti ir izvietoti dažādās vietās, bet tos vada viens tiesību subjekts, un pētniecības infrastruktūra, kura izveidota kā centrālais mezgls, kas koordinē izkliedētu objektu darbību, bet šie objekti var saglabāt savu juridiskās personas statusu. Gandrīz visi līdz šim izveidotie *ERIC* izmanto izkliedētas pētniecības infrastruktūras.

3. *ERIC* JURIDISKĀS IEZĪMES

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 187. pantu, *ERIC* regula nodrošina vienotu tiesisko regulējumu, papildinot valstu un starpvaldību tiesiskās un regulatīvās shēmas, kas attiecas uz transnacionālas pētniecības infrastruktūras izveidi.

Saskaņā ar *ERIC* regulu *ERIC* ir tiesību subjekts, kam ir juridiskas personas statuss un visās dalībvalstīs atzīta pilna tiesībspēja un rīcībspēja. Tā dalībnieku vidū ir jābūt vismaz trim valstīm — vienai dalībvalstij un vēl divām valstīm, kas ir vai nu dalībvalstis, vai asociētās valstis. Par tā dalībniekiem var kļūt dalībvalstis, asociētās valstis, trešās valstis, kas nav asociētās valstis, un starpvaldību organizācijas. Tās dod kopīgu ieguldījumu *ERIC* mērķu sasniegšanā, kas, pirmkārt, ir Eiropas nozīmes pētniecības infrastruktūras izveide un darbība. Dalībvalstis, asociētās valstis, trešās valstis, kas nav asociētās valstis, un starpvaldību organizācijas var darboties arī kā novērotājas bez balsošanas tiesībām.

ERIC iekšējā pārvaldības struktūra ir elastīga, ļaujot dalībniekiem statūtos noteikt savas tiesības un pienākumus, struktūras un to kompetenci un citas iekšējās vienošanās. *ERIC* regulā paredzēts, ka dalībvalstīm un asociētajām valstīm kopā ir balsu vairākums dalībnieku kopsapulcē. Dalībnieku atbildība par *ERIC* parādiem var būt ierobežota, nepārsniedzot to attiecīgās iemaksas; tomēr statūtos tiek pieļauta iespēja paredzēt dažādus atbildības režīmus, kuros minētā robeža tiek pārsniegta. Piemērojamie tiesību akti ir Savienības tiesību akti, juridiskās adreses valsts tiesību akti vai tās valsts tiesību akti, kurā notiek darbība attiecībā uz noteiktiem administratīviem, drošības un tehniskiem jautājumiem. Statūtiem un to īstenošanas noteikumiem ir jābūt saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem.

ERIC tiek uzskatīts par starptautisku struktūru vai organizāciju tādā nozīmē, kā paredzēts direktīvās par pievienotās vērtības nodokli un akcīzes nodokli, un to attiecīgi var atbrīvot no PVN un akcīzes nodokļa. Tā kā *ERIC* tiek uzskatīts par starptautisku organizāciju arī direktīvas par publisko iepirkumu nozīmē, tas var pieņemt savus iepirkuma noteikumus.

ERIC izveido ar īstenošanas lēmumu, ko pieņem Komisija, kura rīkojas uz Padomes piešķirto īstenošanas pilnvaru pamata. Komisija rīkojas, pamatojoties uz pieteikumu, ko iesniedz tās dalībvalstis, valstis un starpvaldību organizācijas, kuras vēlas kļūt par *ERIC* dibinātājiem. Komisijas lēmuma pieņemšanas procedūra ietver neatkarīgu ekspertu veiktu novērtējumu, jo īpaši *ERIC* plānoto darbību jomā. Komisija lūdz arī atzinumu no *ERIC* regulas 20. pantā paredzētās vadības komitejas (turpmāk “*ERIC* komiteja”), kuru veido pārstāvji no dalībvalstīm un asociētajām valstīm.

4. *ERIC* REGULAS ĪSTENOŠANA

Laikā, kad tika sagatavots pirmais ziņojums par *ERIC* regulas piemērošanu, bija izveidoti septiņi *ERIC*. Tie ir *SHARE-ERIC* (Veselības, novecošanas un pensionēšanās apsekojums Eiropā)⁴, kura pirmā uzņēmējvalsts bija Nīderlande, bet pēc tam Vācija; *CLARIN ERIC* (vienota valodas resursu un tehnoloģiju infrastruktūra)⁵ un *EATRIS ERIC* (Eiropas augstākā līmeņa infrastruktūra pētniecības atklājumu praktiskai izmantošanai medicīnā)⁶, kuru abu uzņēmējvalsts ir Nīderlande; *ESS ERIC* (Eiropas sociālais pētījums)⁷, kura uzņēmējvalsts ir Apvienotā Karaliste; *BBMRI-ERIC* (Biobanku un biomolekulāro resursu pētniecības infrastruktūra)⁸, kura uzņēmējvalsts ir Austrija; *ECRIN-ERIC* (Eiropas Klīniskās pētniecības infrastruktūras tīkls)⁹ un *Euro-Argo ERIC*¹⁰, kuru abu uzņēmējvalsts ir Francija.

Kopš tā laika ir izveidoti vēl 12 *ERIC*. Tie ir *CERIC-ERIC*¹¹ (Centrāleiropas pētniecības infrastruktūras konsorcijs), kura uzņēmējvalsts ir Itālija; *DARIAH-ERIC*¹² (Digitālā pētniecības infrastruktūra mākslas un humanitāro zinātņu jomā), kura uzņēmējvalsts ir Francija; *JIV-ERIC*¹³ (Ļoti garas bāzes interferometrijas kopinstitūts), kura uzņēmējvalsts ir Nīderlande; *ERIC* “Eiropas Atomskaldīšanas centrs”¹⁴, kura uzņēmējvalsts ir Zviedrija; *ICOS-ERIC*¹⁵ (Integrētā oglekļa novērošanas sistēma), kura uzņēmējvalsts ir Somija; *EMSO-ERIC*¹⁶ (Eiropas Multidisciplinārā jūras gultnes un vertikālā ūdens slāņa observatorija), kura uzņēmējvalsts ir Itālija; *LifeWatch ERIC*¹⁷ (Eiropas e-zinātnes un tehnoloģiju infrastruktūra bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pētniecībai), kura uzņēmējvalsts ir Spānija; *CESSDA ERIC*¹⁸ (Eiropas Sociālo zinātņu datu arhīvu konsorcijs) un *ECCSEL ERIC*¹⁹ (Eiropas Oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas laboratorija), kuru abu uzņēmējvalsts ir Norvēģija; *INSTRUCT-ERIC*²⁰ (Integrētā strukturālā bioloģija), kura uzņēmējvalsts ir Apvienotā Karaliste; *EMBRC-*

⁴ OV L 71, 18.3.2011., 20. lpp.

⁵ OV L 64, 3.3.2012., 13. lpp.

⁶ OV L 298, 8.11.2013., 38. lpp.

⁷ OV L 320, 30.11.2013., 44. lpp.

⁸ OV L 320, 30.11.2013., 63. lpp.

⁹ OV L 324, 5.12.2013., 8. lpp.

¹⁰ OV L 136, 9.5.2014., 35. lpp.

¹¹ OV L 184, 25.6.2014., 49. lpp.

¹² OV L 239, 12.8.2014., 64. lpp.

¹³ OV L 363, 18.12.2014., 156. lpp.

¹⁴ OV L 225, 28.8.2015., 16. lpp.

¹⁵ OV L 303, 20.11.2015., 19. lpp.

¹⁶ OV L 268, 1.10.2016., 113. lpp.

¹⁷ OV L 76, 22.3.2017., 35. lpp.

¹⁸ OV L 149, 13.6.2017., 85. lpp.

¹⁹ OV L 149, 13.6.2017., 91. lpp.

²⁰ OV L 173, 6.7.2017., 47. lpp.

*ERIC*²¹ (Eiropas Jūras bioloģisko resursu centrs), kura uzņēmējvalsts ir Francija; *EU-OPENSREEN ERIC*²² (Ķīmijbioloģijas atvērto skrīninga platformu Eiropas infrastruktūra), kura uzņēmējvalsts ir Vācija.

Izņemot *CERIC-ERIC* un *JIV-ERIC* — divas Eiropas pētniecības infrastruktūras, kas nekad nav pieteikušās iekļaušanai Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģijas foruma (*ESFRI*) ceļvedī, — visi pārējie *ERIC* ir iekļauti *ESFRI* ceļvedī. Jāatzīmē, ka divi *ERIC* (*SHARE-ERIC* un *ESS-ERIC*) tika izveidoti ar mērķi plānot, izstrādāt un īstenot Eiropas mēroga apsekojumus. Pārējie 16 *ERIC* tika izveidoti ar mērķi izstrādāt un ieviest izklaidētas pētniecības infrastruktūras bioloģijas un medicīnas zinātņu, fizikas, enerģētikas zinātņu, vides zinātņu, sociālo un humanitāro zinātņu jomā. *ERIC* “Eiropas Atomskaļķu centrs” ir pirmais *ERIC*, kas izveidots eksakto dabaszinātņu jomā, un tas ir atbildīgs par pasaulē jaudīgākā neitronu avota būvniecību un turpmāko darbību. *ECCSEL ERIC* ir pirmais *ERIC*, kas izveidots enerģētikas jomā.

Lai gan *ERIC* regula ir tieši piemērojama dalībvalstīs un nav jātransponē, tomēr dalībvalstīm bija jāpieņem atbilstoši administratīvi pasākumi un procedūras, lai varētu uzņemt *ERIC* vai kļūt par tā dalībniecēm, kā arī lai varētu piemērot atbrīvojumu no PVN un akcīzes nodokļa saskaņā ar *ERIC* regulu. Turklāt *ERIC* ir jauna veida tiesību subjekts, kas ir jāasimilē valstu regulatīvajās un administratīvajās sistēmās, un gan Komisijas dienestiem, gan dalībvalstīm ir jāatrisina daudzi praktiski jautājumi, pirms *ERIC* var uzsākt pilnvērtīgu darbību. Šie jautājumi, piemēram, ir saistīti ar to, kurā valsts reģistrā (piem., tirdzniecības palātā vai asociāciju reģistrā) *ERIC* ir jāiekļauj, un tas savukārt ietekmē *ERIC* darbinieku statusu. Turklāt, ja (valstī) reģistrācija nav paredzēta, rodas ar praktisko darbību saistīti jautājumi, piemēram, par to, kā atvērt bankas kontus un noformēt notariālus aktus. Vēl viena ar Komisijas administratīvajām sistēmām saistīta problēma ir fakts, ka nav īpašas kategorijas, kas būtu attiecināma uz *ERIC* kā tiesību subjektu, un tas raisa jautājumus par to, vai tie ir publiskas vai privātas struktūras, kā arī par to finansiālajām spējām, jo visi šie *ERIC* ir izveidoti nesen.

Asociētajām valstīm un citām trešām valstīm *ERIC* regula nav piemērojama, taču tām ir jāiesniedz deklarācija, atzīstot *ERIC* kā juridiskas personas statusu un privilēģijas, lai, iespējams, varētu uzņemt (asociēto valstu gadījumā) konkrētu *ERIC* vai kļūt par tā dalībnieku. Ievērojams progress attiecībā uz EEZ valstīm tika panākts 2015. gada martā, kad ar Apvienotās komitejas lēmumu²³ *ERIC* regula tika iekļauta EEZ regulējumā. Tas, piemēram, ļāva Norvēģijai kļūt par divu *ERIC* uzņēmējvalsti²⁴.

Liela nozīme *ERIC* regulas īstenošanas veicināšanā ir bijusi administratīvajiem un procedūras pasākumiem, kurus veikušas dalībvalstu un asociēto valstu iestādes, kā arī informācijas apmaiņai *ERIC* komitejas regulārajās sanāksmēs un skaidrojumiem, ko snieguši dažādi Komisijas dienesti, atbildot uz dalībvalstu un asociēto valstu pārstāvju uzdotajiem jautājumiem, kā to ilustrē izveidoto *ERIC* skaita būtiskais pieaugums pēdējos trijos gados.

²¹ OV L 51, 23.2.2018., 17. lpp.

²² OV L 82, 26.3.2018., 8. lpp.

²³ EEZ Apvienotās komitejas 2015. gada 20. marta Lēmums Nr. 72/2015, ar ko groza EEZ līguma 31. protokolu par sadarbību īpašās jomās, kas nav četras pamatbrīvības (OV L 129, 19.5.2016., 85. lpp.).

²⁴ Tie ir *CESSDA* (Eiropas Sociālo zinātņu datu arhīvu konsorcijs) un *ECCSEL* (Eiropas Oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas laboratoriju infrastruktūra).

Turklāt *ERIC* dalībnieku, ministriju un Komisijas dienestu darbu atviegloja arī sešas Komisijas ierosinātās *ERIC* neformālā tīkla sanāksmes, kurās *ERIC*, ministriju un Komisijas pārstāvji apspriež paraugpraksi un kopīgas problēmas. *ERIC* tīkls tagad ir kļuvis par *ERIC* forumu, kura struktūra ir institucionālāka un kuru vada paši *ERIC*; tas ir papildus stiprinājis *ERIC* iespējas rast un attīstīt vienotus risinājumus kopīgajām problēmām, kā arī vairot *ERIC* atpazīstamību, ietekmi un ilgtspēju.

Lai gan ir panāktas šādas pozitīvas pārmaiņas, vairāki neatrisināti jautājumi, kas tika minēti pirmajā īstenošanas ziņojumā, joprojām kavē *ERIC* regulas pilnvērtīgu īstenošanu. Šie jautājumi tiks aplūkoti tālākajās sadaļās.

5. AR *ERIC* REGULAS ĪSTENOŠANU SAISTĪTĀS PROBLĒMAS

ERIC regula tiek īstenota laikā, kad dalībvalstis un asociētās valstis veic budžeta ierobežošanas pasākumus, lai samazinātu valsts budžeta deficītu. Tāpēc pienācīgas Eiropas nozīmes pētniecības infrastruktūras izveidei un darbībai vajadzīgā resursu apvienošana ilgtermiņā ir liela problēma, kas vēl jo sarežģītāka kļūst tāpēc, ka atšķiras atsevišķu iesaistīto dalībvalstu un asociēto valstu budžeta lēmumu pieņemšanas procedūru termiņi. Tādējādi sagatavošanās laiks, kas vajadzīgs, lai izpildītu Eiropas pētniecības infrastruktūras izveides minimālā finansējuma prasības, ir diezgan ilgs, un rodas šaubas par infrastruktūras stabilitāti ilgtermiņā. Šis jautājums attiecas nevis konkrēti uz *ERIC*, bet gan uz visām Eiropas pētniecības infrastruktūrām²⁵. Īstenošanas procesu ievērojami paātrinātu labāka sinhronizācija, lielāka pārredzamība un saskaņošana starp dalībvalstīm, asociētajām valstīm un citām trešām valstīm, kas iesaistītas Eiropas pētniecības infrastruktūras izveidei nepieciešamajā sagatavošanas darbā, un tas arī varētu uzlabot infrastruktūras stabilitāti posmā, kad šīs pētniecības infrastruktūras vienības uzsāk darbību un sāk piedāvāt savus pakalpojumus.

Ministriju un finansēšanas aģentūru pārstāvju iesaistīšana *ERIC* izveides sagatavošanas darba pašā sākumā varētu palīdzēt izvairīties no nevajadzīgas kavēšanās sagatavošanas darba vēlākos posmos, kad pirms oficiāla *ERIC* pieteikuma iesniegšanas ir jāpieņem lēmumi par vietu un par partneru finanšu iemaksām un saistībām. Lai gan *ERIC* regula neparedz ierobežotus pieteikšanās termiņus, šāda kavēšanās varētu negatīvi ietekmēt ilgtspēju, jo dažādo topošo dalībnieku budžeta procedūras var vēl vairāk sarežģīt *ERIC* izveidi potenciālajiem dalībniekiem pieņemamā laikā.

Turklāt, ņemot vērā daudzu Eiropas pētniecības infrastruktūras objektu transversālo raksturu, lēmumu pieņemšanas process topošajiem dalībniekiem daudzos gadījumos ir vēl sarežģītāks, jo ir jāiesaista vairākas ministrijas un finansēšanas aģentūras, piemēram, veselības aprūpes, pētniecības un inovācijas, jūrniecības, vides un enerģētikas jomā.

Direktīvās par PVN, akcīzes nodokli un iepirkumu paredzētie noteikumi, uz kuriem atsaucas *ERIC* regula, faktiski nosaka, ka iesaistītajās dalībvalstīs, asociētajās valstīs un citās trešās valstīs *ERIC* pieteikumu sagatavošanā un apstiprināšanā ir jāiesaista vairākas ministrijas, tostarp finanšu un ārlietu ministrija. Visu 19 *ERIC* izveidē gūtā

²⁵

Sk., piem., Komisijas dienestu 2017. gada darba dokumentu "Sustainable European Research Infrastructures – A call for action": https://ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/ri_policy_swd-infrastructures_2017.pdf.

pieredze liecina, ka dalībvalstis un asociētās valstis arvien vairāk sāk apzināties šo sarežģītību un ir ieviesušas iekšējas lēmumu pieņemšanas procedūras, lai organizētu un paātrinātu iekšējo apstiprināšanas procesu.

Visbeidzot, pārskata periodā Apvienotā Karaliste 2017. gada 29. martā paziņoja par savu nodomu izstāties no Savienības saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 50. pantu. Tas nozīmē, ka no izstāšanās līguma spēkā stāšanās datuma vai — gadījumā, ja tāds netiks noslēgts, — divus gadus pēc paziņošanas Līgumi vairs nebūs piemērojami Apvienotajai Karalistei, ja vien Eiropadome, vienojoties ar Apvienoto Karalisti, nenolems pagarināt šo termiņu.

Tādējādi, neskarot jebkādu izstāšanās līguma noteikumus, Komisijas īstenošanas lēmumus par *ERIC* izveidi piemēro tikai līdz tam, kad Apvienotā Karaliste zaudē dalībvalsts statusu. Kopš dienas, kad tika sniegts Apvienotās Karalistes paziņojums, to Komisijas īstenošanas lēmumu preambulā, ar kuriem izveido *ERIC*, kuru dalībniiece vai uzņēmējvalsts ir Apvienotā Karaliste, ir iekļauts attiecīgs formulējums²⁶.

6. KOMISIJAS DIENESTU LOMA

Komisijas dienesti turpina veicināt *ERIC* regulas īstenošanas procesu, organizējot un vadot *ERIC* komitejas sanāksmes, kas notiek trīs līdz četras reizes gadā. Papildus atzinuma sniegšanai par oficiālajiem *ERIC* pieteikumiem saskaņā ar *ERIC* regulu šo sanāksmju mērķis ir sniegt un apmainīties ar informāciju par aktuālajiem *ERIC* pieteikumiem, kā arī par iekšējiem pasākumiem, ko ieviesušas dalībvalstis un asociētās valstis attiecībā uz lēmumu pieņemšanu par dalību *ERIC*. Turklāt dalībvalstis un asociētās valstis tiek informētas par atsevišķu *ERIC* izveides termiņiem, sagaidāmo finansējuma apmēru, pakalpojumiem un citām darbībām, kas jāizstrādā, kā arī iespējām piedalīties. Visbeidzot, *ERIC* komiteja 2017. gadā sāka saņemt prezentācijas no izveidotajiem *ERIC* par to sasniegumiem zinātnē un tehnoloģiju izstrādē un to ietekmi uz zinātnes aprindām, kas ir to lietotāji, un uz politikas veidotājiem. Prezentācijās izklāstīts arī tas, kā minētie *ERIC* pārvarēja problēmas saistībā ar to darbību tajās valstu administratīvajās sistēmās, kurās tie darbojas.

2015. gadā tika publicētas pārskatītās *ERIC* praktiskās pamatnostādnes, kurās tika ņemta vērā pieredze un secinājumi, kas gūti kopš 2009. gada, kad tika pieņemta *ERIC* regula. Šīs pamatnostādnes tiks atjauninātas 2018. gadā, lai atspoguļotu jaunākās pārmaiņas.

Komisijas dienesti ir turpinājuši sniegt skaidrojumus par plašu jautājumu loku, ko par *ERIC* regulas noteikumiem uzdevušas dalībvalstis, esošie un topošie *ERIC* dalībnieki un citas ieinteresētās personas, piemēram, par *ERIC* juridisko statusu, dalībnieku atbildību, atbrīvojumu no PVN un akcīzes nodokļa, jaunu uzņēmumu izveidi no jau esošajiem, piemērojamiem tiesību aktiem, jo īpaši attiecībā uz izklaidētu pētniecības infrastruktūru ar mezgliem un personālu dažādās valstīs, kā arī par *ERIC* likvidēšanu un valsts tiesas lomu šajā procesā.

Komisijas dienesti 2013. gadā izstrādāja standarta deklarāciju, ar ko trešās valstis un starpvaldību organizācijas atzīst *ERIC*, tādējādi precizējot un vienkāršojot procesu, kā šīs valstis var kļūt par *ERIC* uzņēmējvalstīm (tikai asociētās valstis) vai

²⁶

Sk., piem., OV L 173, 6.7.2017., 47. lpp. (otrais un trešais apsvērums).

dalībniecēm. Līdz šim divas valstis — Izraēla un Serbija — ir sniegušas šādu atzīšanas deklarāciju, kas nepieciešama, lai kļūtu par *ERIC* dalībnieku.

Komisijas dienesti turpina aktīvi līdzdarboties *ERIC* pieteikumu sagatavošanā, piedaloties dažās valdes sanāksmēs un citās dalībvalstu un asociēto valstu sagatavošanās sanāksmēs, skaidrojot un norādot iespējamus risinājumus un kompromisus problēmām, kuras apsprieda nākamie partneri. Problēmas var būt saistītas, piemēram, ar *ERIC* pārvaldības struktūru, intelektuālā īpašuma vai cilvēkresursu politiku un citiem tematiem, kas ir aktuāli *ERIC* statūtu noteikumu galīgās izstrādes laikā.

Pēc *ERIC* izveides Komisijas dienestu loma *ERIC* darbā ir ierobežotāka, jo to reglamentē un vada *ERIC* dalībnieki, ievērojot *ERIC* regulas ierobežojošos nosacījumus, statūtus un īstenošanas noteikumus. Komisijas dienesti var rīkoties tikai tādā gadījumā, ja *ERIC* dalībnieki to pieprasa vai informē par problēmām, kas varētu nopietni apdraudēt *ERIC* uzdevuma izpildi, vai pamatojoties uz *ERIC* regulā paredzēto *ERIC* gada ziņojumu Komisijai.

7. SĀKOTNĒJIE SECINĀJUMI

ERIC regula ir pierādījusi, ka Eiropas nozīmes pētniecības infrastruktūru veidošanas vajadzībām tā patiešām ir novērsusi plaisu starp tradicionālajām starptautiskajām organizācijām, kuras darbojas uz līgumu pamata, un valstu tiesību subjektiem.

Ņemot vērā daudzās kopīgās iezīmes *ERIC* statūtu noteikumos, piemēram, par pievienošanos, lēmumu pieņemšanu un tādu jautājumu risināšanu kā atbildība, *ERIC* regula ir ievērojami uzlabojusi dalībvalstu, asociēto valstu un trešo valstu iespējas apsvērt sadarbību vai pievienošanos šīm Eiropas pētniecības infrastruktūras vienībām.

ERIC statusa pieteikuma procedūra un tās izmantošanas vienkāršība ir uzlabojusies, taču to varētu vēl optimizēt, jo dalībvalstis, zinātnes aprindas un Komisijas dienesti turpina uzkrāt pieredzi, cenšoties labāk izprast šā samērā jaunā tiesību instrumenta izmantošanas praktisko ietekmi.

Tomēr, lai ar *ERIC* tiesību instrumentu patiešām varētu sekmīgi atbalstīt Eiropas pētniecību, ir jāatrisina vairākas pastāvīgas problēmas un politikas jautājumi, kas aprakstīti nākamajā sadaļā.

8. PASTĀVĪGĀS PROBLĒMAS UN TURPMĀKIE PASĀKUMI

Ņemot vērā *ERIC* izveides pieteikumu procesā gūto pieredzi un to, ka arvien pieaug izveidoto *ERIC* skaits, dalībvalstīm un Komisijas dienestiem būs jāatrisina vairākas pastāvīgas problēmas. Tās ir saistītas ar Komisijas un dalībvalstu praksi, piemēram, to, kā valstu juridiskajās administratīvajās sistēmās vai citos reģistros reģistrēt *ERIC*, lai to varētu atzīt Komisijas dienesti un tas varētu tikt pienācīgi atzīts kā dotāciju saņēmējs vai koordinētājs, kā arī atzīts dalībvalstīs, lai varētu atvērt bankas kontus un pieteikties PVN un akcīzes nodokļa atmaksai. Tāpat, tā kā *ERIC* ir publisko struktūru partnerība, ir jāprecizē tā darbinieku statuss valstu administratīvajās sistēmās, jo tas ietekmēs algas apmēru, ienākuma nodokļa jautājumus un *ERIC* personāla izmaksas.

Joprojām aktuāls ir arī jautājums par iespējamo atbrīvojumu no PVN, ko varētu piemērot *ERIC* dalībnieku ieguldījumiem natūrā, jo daudzos gadījumos *ERIC* dalībnieki naudas iemaksu vietā dod priekšroku daļējam ieguldījumam natūrā.

Jautājumu par *ERIC* atbrīvojumu no PVN vairākkārt ir apspriedusi Padomdevēja komiteja pievienotās vērtības nodokļa jautājumos, un šajā saistībā tās 101. sanāsmē 2014. gada 20. oktobrī tika pieņemtas pamatnostādnes²⁷. Pamatnostādnēs noteikts, ka preces vai pakalpojumi, ko iegādājas pārstāvošās struktūras²⁸, nav atbrīvojami no PVN, pat ja tās iegādājas šīs preces vai pakalpojumus, lai nodotu tos *ERIC* kā ieguldījumu natūrā. Tai pat laikā Konkurētspējas padome savos 2014. gada 5. decembra sanāksmes secinājumos aicināja Komisiju un dalībvalstis veikt nepieciešamos pasākumus, lai atvieglotu *ERIC* instrumenta izmantošanu un stimulētu ieguldījumus *ERIC* un citos *ESFRI* ceļvedī iekļautos infrastruktūras objektos, piemēram, veicinot ieguldījumus natūrā.

Jautājums par *ERIC* dalībnieku atbrīvojumu no PVN atkal ir PVN komitejas darba kārtībā²⁹ un tiks izskatīts tās 2018. gada aprīļa sanāsmē, lai sniegtu papildu skaidrojumus un norādījumus.

Joprojām ir sīkāk jāprecizē jautājums par attiecību starp saimniecisko un nesaimniecisko darbību, jo pieaug pieprasījums pēc tā, lai pētniecības infrastruktūru darbībām būtu novatoriska un sociālekonomiska ietekme, kas pamato dalībnieku veicamos ieguldījumus.

Sociālekonomiskā ietekme ir jāņem vērā arī saistībā ar to, kā *ERIC* var veicināt pārdomātas specializācijas stratēģiju īstenošanu un sekmēt sociālekonomisko attīstību reģionos un līdz ar to arī pretendēt uz iespējamu atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzekļiem.

ERIC ir liela nozīme Eiropas pētniecības telpas sadrumstalotības novēršanā, saskaņotā un strukturālā veidā radot Eiropas pētniecības infrastruktūras vienības, kas izstrādā un piedāvā pakalpojumus visā Savienībā. Tādējādi tiek uzlabota pārredzamība attiecībā uz datu vākšanu, piekļuvi datiem un instrumentiem un datu un pakalpojumu uzturēšanu lietotājiem. Tādējādi ne tikai tiek labāk atbalstītas zinātnes aprindas, bet var arī tikt nodrošināta uz pierādījumiem balstīta politikas veidošana tādās jomās kā veselības aprūpe, enerģētika, vide un kultūras un sociālās inovācijas politika.

Pašlaik *ERIC* juridiskās adreses ir 10 valstīs, un sagaidāms, ka tuvākajā nākotnē par *ERIC* uzņēmējvalstīm kļūs vēl citas dalībvalstis un asociētās valstis. Gatavojoties izveidot jaunus *ERIC*, dalībvalstīm un asociētajām valstīm ir jāpievērš pienācīga uzmanība tam, lai ilgtermiņā panāktu līdzsvarotāku pārstāvību, proti, lai ģeogrāfiskā izvietojuma ziņā juridiskās adreses būtu visā Eiropas Savienībā.

Pētniecības infrastruktūras vienībām var būt liela nozīme starptautiskajā sadarbībā, piemēram, ar Āfrikas Savienību, Latīņameriku un Karību jūras reģiona valstīm, Austrāliju, Krieviju, ASV, Kanādu un ANO vadītām sadarbības organizācijām, nodrošinot datus, pakalpojumus un piekļuvi. Komisija aktīvi popularizē *ERIC* un citas Eiropas pētniecības infrastruktūras vienības divpusējos sadarbības mehānismos, piemēram, ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu kopienas (*CELAC*) sadarbībā.

Par *ERIC* kā tāda jauna tiesību instrumenta modeli, kas jo īpaši var palīdzēt veidot starptautiska mēroga izklaidētu pētniecības infrastruktūru, tika spriests arī

²⁷ Darba dokuments Nr. 828 *final*.

²⁸ Pārstāvošā struktūra (publisko tiesību subjekts) var saskaņā ar *ERIC* regulas 9. panta 4. punktu pārstāvēt *ERIC* dalībnieku attiecībā uz īpašu tiesību īstenošanu un konkrētu saistību izpildi.

²⁹ Darba dokuments Nr. 946.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) Pasaules zinātnes forumā (*GSF*). Tomēr *GSF* tika nolemts neīstenot Komisijas priekšlikumu, kas paredzēja izpētīt *ERIC* kā iespējama modeļa izmantošanas iespējas, jo tas tika atzīts par pārāk sarežģītu.

Tā kā starptautiski pētniecības infrastruktūras konsorcijs varētu būt vēl viens svarīgs elements, kas palīdz sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus, Komisija plāno attiecīgos gadījumos starptautisku forumu ietvaros aicināt to dalībniekus sīkāk izpētīt iespējas radīt īpašu tiesību instrumentu, kas atbalstītu šādu pētniecības konsorcijs veidošanu, jo tie — tāpat kā *ERIC* Eiropas Savienībā — varētu novērst plaisu starp organizācijām, kuras darbojas uz līgumu pamata, un valstu organizācijām.